

Generale
ver-
klaren,
in gesla-
ken een
legt, dat
n op de
gebruiken
p gij het
taakt tot
fessoren,
mdat het
genomen
Bavinck
sluit der
sluit heb-
ologische
zon kun-
e heb ik
arin, dat
naar Den
de theo-
het alge-
der, wat
neeft
niet pak
n Haag
euren, of
synodaal
t denken
sh predi-
draait
dat gaat
n, dat de
t aange-
hebben.
fessoren-
spproken,
n in de
angaande
l worden
stel, want
Contract
cheiden
met het
zelfs de
bij som-
En wel
Concept-
weet dat
gewest
eenheid
bewaren,
rechten
omming
Faculteit
gen, dat
ging het
redigide
mer dan
Synode
d van de
kunnen
einiteits-
l alleen
chap der
teit zou
eens tot
gem der
gen het
est dit,
het ge-
genomen
in moge
heid met
chieder,
e profes-
noeden,
ten dat,
doende
met de
zon ge-
punt is
in deze
alsof ik
de pro-
de bezet
orstel te
achterat
n uitge-
Vaarom
ak niet
eniging
voorden
Theolo-
n moet
re zijn,
kunnen
n zeer
zou mij
Maar
ischen
en de
g waar-
steland
oog op
an de
Facul-
gen,
Synode
tes, en
om,"
r, enz.
aan het
lienaar
de te
is, en
r van.
stand
oog zij,
Synode
eet ik
staam
eerlijk
soeren,
rhouw
s der
m des
pacht
op hen
innig
e twee
V. U.
ik mij

op dit terrein dan zou ik van u iets vergen, dat gij mij onmogelijk zoudt kunnen toestaan, omdat ik dan wel de halve *Herant* zou noodig hebben. Alleen herinner ik er aan, dat toen Dr. Littooy, in '93, die bedingkwesie in de kerken had geworpen, op de Synode van dit jaar de betekenis van het woord: „beding“ uit de taal en de gebruiken der diplomatie verklaard is. Dat kunnen al de leden van die Synode nog met mij getuigen. Hoe het later met dit woord, en nog andere woorden, vaak ging, weet men. Hoe het nu weder, hier en daar, met de woorden der Synode gaat weet men ook. Dr. Wagenaar sprak dan ook niet geheel ten onrechte, van „*Morsen met de taal*“.

Hooggeachte redacteur, ik ben, van het begin af, voorstander geweest van de Vereeniging der Theol. School met de Theol. Faculteit. Ik geloof niet aan het *begin* van een eigen inrichting der kerken, en ik weet, dat de Vaders der Scheiding er ook niet aan geloofd hebben. Ik geloof veeleer aan het Universitaire beginsel en aan de overwinning van dit beginsel in de toekomst. Maar ik weiger niet te gaan op wegen en gebruik te maken van middelen, waarvan ik de zekerheid niet heb, dat zij in overeenstemming zijn met waarheid en oprechtheid, en niet strekken om den vrede en de eenheid der kerken te bevorderen.

Dit verklaart mijn „*slingeren*“, waarover ik zooveel onaangenaams heb moeten hooren en ondervinden.

Ware ik behendiger geweest en minder onhandig, dan zou mij ook deze onaangename discussie bespaard zijn.

„Gij hadt moeten zwijgen“, zeide iemand tot mij, want ge kunt aan de dingen toch niets veranderen. Ik ben geneigd dezen broeder gelijk te geven; helaas, nu het te laat is!

Met broederlijke dank voor de plaatsing, W. H. GISPEN.

Gelijk men ziet, heeft Dr. Gispén met groote handigheid koning en kasteel gerokeerd, en meent hij nu achter de vooropgeschoven pionnen veilig te staan. Zijn kritiek gold alleen het *besluit der Synode*. Dat dit besluit genomen is op advies der theologische professoren; dat het hun voorstel was en dat de verantwoordelijkheid van dit besluit dus voor een niet gering deel op hun schouders rust, schijnt Dr. Gispén niet te weten. Hij was geen lid der Synode en wat in de kraamkamer gebeurde, gaat hem dus niet aan. Dr. Gispén mag dit besluit ongerijmd noemen; hij mag beweren dat daarin alle soevereiniteitsrechten der vereeniging zijn prijs gegeven; hij mag verklaren, dat de vereeniging zulk een contract wel nooit zou hebben aanvaard; — dit alles heeft alleen de Synode zich aan te trekken. De professoren die dit voorstel bij de Synode hebben ingediend en er de geestelijke vaders van zijn, kunnen met Pilatus de handen in onschuld wassen en denken: Dr. Gispén heeft met die verre van malsche critiek niet *ons*, maar de Synode bedoeld.

Een gewoon mensch, die in de diplomatie minder thuis is, zou zeggen: indien de theologische professoren een voorstel bij de Synode indienen, en de kerken adviseeren dit voorstel aan te nemen, terwijl het vaststaat, dat de stichting die zij dienen, dit voorstel niet aannemen kan en diensgevolge tusschen de kerken en de Vrije Universiteit een conflict zou kunnen ontstaan, dat voor beide van de nadeligste gevolgen zal wezen, — dan hebben deze professoren alle vertrouwen verbeurd en zijn ze niet langer waard der Synode van praediees te dienen.

Dit wat de critiek van Dr. Gispén op het voorstel-Bavinck-Rutgers aangaat. In de tweede plaats was door ons gevraagd, met welk recht Dr. Gispén betwijfelde, of de voorstellers wel bereid zouden zijn hun voorstel gestand te doen, wanneer de minderheid alsnog bereid was, in dit compromis te treden.

Dr. Gispén beweert, dat hij dit nooit gezegd heeft.

Wie veel schrijft, vergeet licht wat hij geschreven heeft. Mogen we daarom Dr. Gispén's geheugen te hulp komen, door hem voor te leggen, wat in de *Bazuin* van 28 November te lezen staat:

Ook is het de vraag, of er nu nog een voorstel Bavinck c. a. bestaat? Te Arnhem had het tot eenheid in de opleiding kunnen leiden; maar die gelegenheid is thans voorbij. *Zekerheid dat de voorstellers het nu nog zullen handhaven bestaat er niet.* En nog minder zekerheid bestaat er, dat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs het zou aanvaarden. Behalve de ongerijmdheid om de Universiteit naar Den Haag te verplaatsen, zou zij, na al het gebeurde, zeker moeilijk te bewegen zijn om haar soevereiniteitsrechten in zake de Theologische Faculteit prijs te geven, te minder nu die Faculteit weder voldoende bezet is. Zelfs is het volstrekt niet zeker dat, al had de Synode besloten het voorstel-Bavinck c. a. uit te voeren, de vereeniging voor Hooger Onderwijs het onveranderd of ongewijzigd zou hebben geaccepteerd.

Waar Dr. Gispén zeer nauw met de Amsterdamse kringen in verband staat, daar moest deze zeer voorzichtig gestelde uitlating wel den indruk geven, dat de *voorstellers* van het Arnhemse besluit sinds dien tijd van gedachten veranderd waren en thans niet meer zouden willen, wat zij te Arnhem hadden aanbevolen.

In de derde plaats ontvingen wij thans antwoord op de vraag, waarom Dr. Gispén van meening is, dat de Vereeniging niet bereid zou zijn gevonden, om het voorgestelde contract harerzijds te aanvaarden. Deels rust deze meening op de oppositie van enkele broederen op de jaarvergadering der Vereeniging te Utrecht, deels op hetgeen de curator Dr. Van Schelven ter Synode verklaarde.

Hiertegenover stellen wij het feit: te dat het voorstel-Klaarhamer door niet één classis en niet één provinciale Synode bij de generale Synode is gesteund;

te dat bijna alle provinciale Synodes, die het Concept-contract in hoofdzak goedkeurden, ernstig er op aandrongen, dat in dit Concept-contract wijzigingen zouden worden aangebracht, die de rechten der Kerken beter waarborgden;

te dat op de Generale Synode slechts

een lid, die voor de universitaire opleiding was, bedenkingen tegen het Concept-Bavinck-Rutgers inbracht.

Ladén het juist is, dat de groote kracht der V. Universiteit schuilt in den *kring der Gereformeerde Kerken*, dan komt het ons voor, dat deze feiten meer zeggen dan de oppositie op de jaarvergadering in Utrecht, die bij de eindstemming 7 stemmen behaalde van de 112 die werden uitgebracht.

De opmerking van Dr. Gispén dat de Theologische professoren niet de Vereeniging voor Hooger Onderwijs zijn, is volkomen juist. Geen dezer hoogleraren beeldt zich in een soort pauselijke macht te hebben over een vereeniging van vrije mannen.

Maar wel stonden die professoren in de overtuiging, dat zij op afdoende gronden aan de Vereeniging hadden kunnen duidelijk maken, dat hun voorstel volstrekt niet ongerijmd was, de soevereiniteitsrechten der Vereeniging niet prijs gaf en op sommige punten een oplossing bood, die voor de Vrije Universiteit zelfs voordeliger was dan het vroeger voorgestelde Concept-contract.

Intusschen, dit alles is thans niet meer aan de orde.

Zoolang de minderheid niet verklaart, dat zij bij het Arnhemse besluit zich kan neerleggen, ligt het niet op den weg der Vereeniging, om over dit contract zich uit te spreken.

Met het vorige concept-contract heeft men leergeld betaald. De Vereeniging voor Hooger Onderwijs zal stellig niet zoo dwaas zijn opnieuw haar goed- of afkeuring uit te spreken over een contract tot vereeniging van de Theol. Faculteit met de Theologische School der Kerken, voordat dit door de Synode in optima forma als besluit der Kerken haar is meegedeeld.

En hiermede wordt ook aan dit debat een einde gemaakt. Enig practisch belang heeft voortzetting dezer discussie op dit oogenblik niet.

Onze kleding.

V.

Blijkt dus uit de Scheppingsordinantie Gods, dat het kled bij het menscheelich lichaam niet hoort en alleen een belemmering is om de volle schoonheid van het lichaam te ontplooien, dan komt terstond de vraag op of het kled, dat om der zonde wil tusschenbeide kwam, wel bestemd is eeuwiglijk te blijven?

Evenmin als in den staat der rechtheid, kan er ook in het volzalige rijk der heerlijkheid, dat eenmaal komen zal, een reden voor den mensch bestaan om door het kled het lichaam te verbergen of te beschutten. Al wat hier op aarde het kled noodzakelijk maakt, valt daar weg. In de opstanding zullen de kinderen Gods gelijk zijn aan de engelen, die niet huwen of ten huwelijks genomen worden; en waar de zinnelijke ziel geheel te niet gedaan wordt, daar kan ook het schaamtegevoel niet langer bestaan. Waar op deze nieuwe aarde noch de strenge koude van den winter noch de brandende hitte van den zomer meer gevonden wordt, maar een eeuwige lente zal heerschen, daar behoeft de mensch geen bescherming tegen de storende invloeden van het klimaat meer te zoeken. Het kled heeft dus in den staat der heerlijkheid geen enkele reden van bestaan meer. En waar het scheppingsverhaal ons toonde, dat God het menscheelich lichaam naakt schiep, opdat het zonder kled zijn vollen luister toonen zou, daar is het moeilijk denkbaar, dat het lichaam der gezaligden, waarin die schoonheid nog veel heerlijker dan bij Adam uitblinken zal, door het kled voor het oog zal worden verborgen. Alles schijnt er dus op te wijzen, dat het kled, dat om der zonde wil ontstond, ook met de zonde en haar gevolgen eens uit de schepping verdwijnen zal.

Toch stuit men bij deze voorstelling op de moeilijkheid, dat de Heilige Schrift ons nergens de gezaligden teekent als *onbekled*, maar hen steeds voorstelt als *bekled met lange witte kleederen*. Zoodra we ons dan ook een voorstelling pogen te vormen in beeld of lied van het rijke leven van Gods kinderen in den hemel, dan schildert de fantasie ons onze ontslapen als zwevende gestalten met het blinkend witte kled omgeven, den palmtak en de cither in de handen om Gods glorie te zingen, terwijl de kinderen, die ze dragen, worden neergeworpen voor den troon van God en van het Lam.

Hierbij komt, dat ook de engelen wanneer ze een oogenblik uit de zalen des eeuwigen lichts afhalen op aarde om daar aan menschen te verschijnen, ons geteekend worden als bekled met witte kleederen, schitterend van een lichtgans, die met het felle licht van den bliksemstraal alleen te vergelijken is. Van een naakte Engelen-verschijning leest men in de Schrift nergens.

En wat eindelijk alles schijnt af te doen, bij de majestueuze verschijning van den verheerlijkten Christus op Patmos wordt ons door Johannes uitdrukkelijk gezegd, dat hij bekled was met een lang wit kled, blinkend van zonneglans, en dat een gouden gordel om de borst dit kled ophield, dat in golvende plooiën afdaalde tot den voet. Waar de Apostel ons zegt, dat we niet weten, wat we eenmaal worden zullen, maar dat we deze hopen hebben, dat we aan Christus gelijkvormig zullen zijn, daar schijnt dus metterdaad door deze Christus-verschijning het vraagstuk omtrent het al of niet bekled zijn der gezaligden bevestigd. Gelijk Hij is, zoo zullen ook zij eens zijn. En wanneer Hij in den staat der glorie het kled niet heeft afgelegd, maar behield, dan volgt hier schijnbaar uit, dat het kled bestemd is om eeuwig te blijven.

Intusschen vergeet men niet, dat schier al deze uitspraken voorkomen in de Openbaring van Johannes, waarin alles symbool

in beeldspraak is, en men dus steeds uiterst voorzichtig zijn moet met deze beeldspraak letterlijk op te vatten, wil men niet tot de vansteligste voorstellingen komen. Wanneer er in den hemel gesproken wordt van een troon, waarop God zit, door vier diergestalten omringd; van een glazen zee, die voor dien troon zich uitstrekt; van een nieuw Jeruzalem met poorten van paalen en straten van goud; dan denkt niemand er aan dit alles in letterlijken zin te verstaan, evenmin als men de fabeloos, waarin de waakengelen Gods toorn uitgieten op de aarde, of het boek met zeven zegelen, dat het Lam opent, als een werkelijk boek of alheuschse fabel zal beschouwen. Al deze dingen zijn slechts beelden en vormen aan het aardsche leven ontleend en die dienst doet om ons zichtbaar voor te stellen wat in den hemel in veel hooger en zinniger gevonden wordt.

Reeds dit maant ons om, wanneer van de witte kleederen, van de blinkende kronen en van de palmtakken in de handen der gezaligden gesproken wordt, niet te spoedig een gevolgtrekking te maken tot de realiteit van hetgeen hiernaamaals geschieden zal. Het witte kled, de palmtak en de kroon zijn symbolen van de overwinning. Wie als veldheer in den slag overwonnen had en triumpfelijk wederkeerde in zijn vaderland, werd met witte kleederen getooid. Daarop doelt Christus als Hij tot de gemeente van Sardes zegt: *Die overwint, die zal bekled worden met witte kleederen*. Evenals het verborgen manna, de keursteen met den nieuwen naam en de blinkende morgenster, die aan de geloovigen als loon voor hun strijd worden beloofd, zoo is ook het witte kled een symbool, en wel van de volkomen overwinning die eens op den vijand zal worden behaald.

Hoe weinig recht men heeft dit bekled-zijn in letterlijken en eigenlijken zin op te vatten, blijkt wel het duidelijkst uit Openbaring 6:9 — 11. Johannes spreekt daar over de *zielen der martelaren*, die onder het altaar zich bevinden en tot God roepen: Hoe lang, o heilige en waarachtige Heerscher, oordeelt en wrekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen? Hier is dus geen sprake van de geloovigen, die na het laatste oordeel, uit den dood zijn opgewekt en een verheerlijkt lichaam hebben ontvangen, maar van die zaligen die nog in den staat der gescheidenheid van het lichaam verkeeren en daarom uitdrukkelijk *zielen* worden genoemd. Wanneer nu van deze zielen in vs. 11 gezegd wordt, dat zij lange witte kleederen ontvingen en daarin wachten moesten totdat het getal hunner mede-martelaren vervuld was, „die gedood zouden worden gelijk zij“, dan is hierbij van zelf de gedachte aan een werkelijk kled buiten gesloten, om de eenvoudige reden dat een ziel geen kled dragen kan. Het witte kled wil hier niets anders zeggen dan dat hun de volle overwinning en de wrake Gods over hun vijanden worden beloofd.

Hetzelfde geldt van de vier en twintig ouderlingen, die rondom den troon Gods zitten (Openb. 4:4) en van de groote schare uit alle volken, tongen en natien, die niemand tellen kan (Openb. 7:9, 13). Wanneer ook deze ons geteekend worden als bekled met lange witte kleederen, als dragende gouden kronen op het hoofd en met palmtakken in de hand, dan wijst reeds de bijvoeging van de palmtakken en kronen op het symbolische karakter dezer beschrijving. Maar wat alles afdoet, ook hier is geen sprake van degenen, die uit den dood zijn opgestaan, maar van de *zielen der afgestorvenen*, die thans in den hemel zijn. Het laatste oordeel en de opstanding uit de dooden vormt in de Openbaring het slot-taferel in hoofdstuk 20. Alles wat daaraan voorafgaat, handelt over de worsteling met de macht van Satan op aarde, over de oordeelen Gods, die het eindoordeel voorbereiden en over den voorloopen staat der zaligheid, die de in Christus ontslapen in den hemel genieten. Waar deze gezaligden hun lichaam uit het graf nog niet hebben terug ontvangen, daar kan het bekled zijn met witte kleederen dus niet letterlijk worden opgevat.

Over hetgeen na de opstanding in het rijk der heerlijkheid geschieden zal, verspreidt de Schrift slechts spaarzaam licht. In de slothoofdstukken van de Openbaring, waar de heerlijkheid van het Nieuwe Jeruzalem geteekend wordt, is van het *witte kled* geen sprake. Er staat alleen dat de zaligen Gods aangezicht zullen zien en Zijn naam op hun voorhoeden wezen zal (Openb. 22:4). Ook trekt het de aandacht, dat in het typisch profetische visioen van Ezechiël, waarin de geestelijke levendmaking van Israël onder het beeld van de opwekking der dooden geteekend wordt, wel gezegd wordt dat geen toon beenderde en de beenderen daarna bekled werden met zenuwen, vleesch en huid en ten slotte de geest in het aldus herstelde lichaam wederkeerde, maar over het kled met niet één woord gesproken wordt. Al valt uit dit zwijgen der Schrift omtrent het kled na de opstanding geen stellig bewijs af te leiden, toch pleit dat zwijgen vooral bij een zoogedetailleerde beschrijving als van Ezechiël, er tegen dan voor de gedachte, dat het verheerlijkte lichaam nog een kled dragen zal.

Het eenige bewijs, dat men met een schijn van recht hietegen zou kunnen aanvoeren, is de verschijning van Christus op Patmos. Hier heeft men niet te doen met een gestorvene, wiens ziel alleen in den hemel is, maar met het uit de dooden opgestane en verheerlijkte lichaam van Christus. En waar dat verheerlijkte lichaam een lang kled draagt tot de voeten, dat met een gouden gordel om de borsten wordt vastgehouden, daar schijnt deze verschijning er althans op te wijzen, dat het kled na de opstanding behouden blijft.

Zoodra men echter deze beschrijving van de verschijning van Christus aan Johannes nauwkeuriger beschouwt, zal men zien, dat elke gevolgtrekking tot de realiteit ook hier

uiterst moeilijk is, omdat het symbolische zich telkens met het reële vermengt. Wanneer in deze zelfde beschrijving staat, dat Christus wandelde tusschen zeven gouden kandelaren, zeven sterren in zijn hand hield en een tweesnijdend, scherp zwaard uit zijn mond uitging, dan zal niemand dit in letterlijken zin opvatten. Christus zelf heeft tot Johannes gezegd, dat de zeven sterren de engelen of opzieners der gemeenten afbeelden en de zeven gouden kandelaren de gemeenten. Evengoed als het scherpe tweesnijdende zwaard, dat uit Christus mond uitging, een symbool is van de alles doordringende kracht van zijn woord, zoo kan ook het witte kled met den gouden gordel moeilijk anders worden verstaan dan als zinnebeeld van de koninklijke heerschappij, die Christus ontvangen heeft als loon voor zijn middelaarswerk.

Toch is hiermede niet genoeg gezegd. Het heeft steeds de aandacht getrokken, dat ook de engelen, wanneer zij op aarde verschijnen om aan den mensch zich te openbaren, bekled waren met blinkend witte kleederen. Natuurlijk kan het kled voor den engel, die een louter geestelijk wezen is, niet noodig zijn. En waar God hun voor een oogenblik een lichaam schenkt om op aarde te kunnen verschijnen, daar is dit zulk een heilig lichaam, dat daarbij evenmin als bij Adam in het Paradijs van bedekking uit schaamtegevoel sprake kan zijn. Dat de engelen steeds gekled verschijnen, vindt zijn oorzaak dus niet in hen zelf, maar in *ons*. Ons oog is door de zonde bedorven; het kan niet meer rein en heilig aanschouwen wat in het Paradijs zonder kled werd getooid. Zelfs in het omhullende kled dreigt de heerlijke gestalte van deze Engelenverschijningen den zinlijken lust nog te prikkelen, zooals de droeve geschiedenis van het engelenbezoek aan Loth heeft geleerd. Vooral wanneer deze engelen gebruikt werden, zooals bij de Opstanding, om aan vrouwen een boodschap van God over te brengen, gebood de kiescheid reeds, dat hun gestalte door een kled voor het oog verborgen bleef. Ook bij Gods heiligste kind, zoolang het hier op aarde is, blijft de macht der zonde nog naderen en kan daarom het kled niet worden ontbeerd.

Eerst wie dat heeft ingezien, zal begrijpen waarom bij alle verschijningen van hemelsche gestalten en bij elk visioen, dat een blik ons gunt in den hemel, het kled de verheerlijkte gestalte omsluit. Dit is niet, omdat in deze hemelsche wereld zonder zonde het kled noodig is of bestaat, maar omdat God aan zijn zieners en profeten deze hemelsche gestalten niet anders toonen kan, dan door het kled verborgen. Als Daniel de gestalte Gods aanschouwt als den Oude van Dagen, dan draagt deze gestalte een kled wit als sneeuw. (Daniel 7:9). Ook Jesaja, die in zijn roepingsvisioen den Heere zag, zittende op eenen hoogen en verhevenen troon, spreekt van de zoemen van Gods kled, die den tempel vervulden. (Jes. 6:11). De enige uitzondering hierop vormen de Cherubijnen en Serafijnen, die ons bij Jesaja en Ezechiël naakt worden geteekend, maar ook hier wordt toch uitdrukkelijk gezegd, dat zij vleugelen hadden om het lichaam te bedekken. (Jes. 6:2 en Ezech. 1:11) en deze vleugelen vervulden dus de plaats van het kled. In heel het rijk der hemelsche heerlijkheid wordt de voorstelling van het naakte lichaam altoos vermeden, niet omdat het naakte op zich-zelf verkeerd zou zijn, maar omdat het naakte zonder kled door den zondigen mensch niet rein kan worden gezien.

Eerst van uit dat oogpunt beschouwd, kan ook een beter licht vallen op de verschijningen van den verheerlijkten Christus, na zijn hemelvaart. Evenals bij de aanvankelijke verheerlijking op Tabor het kled niet wegvat, maar zijn discipelen hem zien bekled met blinkende kleederen, wit als de sneeuw, zoo verschijnt Christus ook op Patmos aan Johannes met dat schitterend witte kled omgeven. En al meldt de Schrift dit niet uitdrukkelijk, toch kan er kwalijk twijfel over bestaan, dat Christus in datzelfde kled gezien is door Stephanus bij zijn marteldood en door Paulus op den weg naar Damascus. Elke andere voorstelling zou stuitend zijn voor ons gevoel. De naakte Christusgestalte hoort bij het kruis, maar als de verheerlijkte, draagt Christus het koningskled der eere.

Een stellige en afdoende uitspraak van de Schrift omtrent de vraag of het kled in den staat der heerlijkheid blijft, hebben wij dus niet. Het feit, dat de hemelsche gestalten van God, de engelen, Christus en de verlostten ons steeds met het kled worden voorgesteld, bewijst niets, omdat dit deels symboliek is, deels geschiedt omdat de openbaring komt tot den zondigen mensch, die het kled niet ontberen kan. Eer zou uit de grondbeschouwing der Schrift omtrent het kled zijn af te leiden, dat het kled alleen een bestemming heeft voor deze aardsche beedeling maar in het rijk der heerlijkheid eenmaal wegvallen zal.

Toch dient hieraan nog iets te worden toegevoegd.

Adam in het Paradijs was wel volmaakt, maar *verheerlijkt* was zijn lichaam nog niet. De Apostel zegt daarom dat de eerste mensch uit de aarde aardsch was, maar dat de tweede mensch de Heere is uit den hemel. Evenals wij het beeld des aardschen gedragen hebben, zoo zullen wij ook het beeld des hemelschen dragen. De staat der verheerlijking is dus niet een bloote terugkeer tot den Paradijs-toestand, maar een veel hoogere trap van volkomenheid, een veel rijker openbaring van het beeld Gods in den mensch.

Wanneer nu bij de beschrijving van het verheerlijkte lichaam van Christus steeds gezegd wordt, dat dit omgeven was met den glans der zon, en de Schrift ons leert, dat ons verheerlijkt lichaam eens aan dat van Christus gelijkvormig wezen zal, dan

mag hieruit veilig worden afgeleid, dat zulk een schittering van licht ook aan het verheerlijkte lichaam van Gods kinderen zal geschonken worden. „De uitverkorenen zullen blinken gelijk de zon in het koninkrijk des Vaders“, is de heerlijke profetie, die Christus zelf hiervan gegeven heeft.

Wil men nu deze uitstraling van heerlijkheid een *lichtkled* noemen, dan is ons dit wel. Ook van God staat, dat Hij zich bedekt met het licht als een kled (Ps. 104:2). Mits men maar steeds in het oog houde, dat deze lichtgans niet gelijk de oude Rabbijnen fabelen van Adam in het Paradijs, een wolke der heerlijkheid is, waardoor het lichaam voor het oog verborgen wordt, maar zulk een lichtkled, waardoor nog rijker en heerlijker dan in het Paradijs de schoonheid van het menscheelich lichaam zal uitkomen.

Het kled, zooals God het na den val aan den mensch schonk, was een *kled der schande*. In het rijk der glorie is daarom voor dit kled geen plaats. Omdat de schande zal worden te niet gedaan en eere en heerlijkheid aan elk van Gods kinderen zal geschonken worden.

Officiële Berichten.

Vergadering van de Classis Zwolle, 11 Dec. 1902.

Deze vergadering is eene vervroegde, ter oorzake van eene motie van de kerk te Kampen, als voorstel aan de classis aangeboden, „Over de zaak der Opleiding in verband met de tegenwoordige omstandigheden“. Dit voorstel op de vergadering in Oct. ingediend, is toen niet in behandeling genomen, omdat de kerkeraden geene gelegenheid hadden gehad er van te voren over te oordeelen.

Dr. Elzenga licht thans de motie toe en de kerk van Rouveen geeft rekenschap van hare betuiging in instemming. Daarna brengen de afgevaardigden verslag uit, hoe de verschillende kerkeraden er over geoordeeld hebben.

Met 21 tegen 16 stemmen besluit de Classis daarop het advies van den kerkeraad te Zwolle op te volgen, om de motie van de kerk te Kampen niet in behandeling te nemen, wijl dergelijke moties geen practisch nut hebben.

Vervolgens wordt de regeling voor de Classis gewijzigd aan de hand van het Concept, aangeboden door de deputaten ad hoc.

Inzake een verzoek van een viertal broeders uit Kuinre om bediening des Woords en financiële steun voor de niet ontkomen kerk aldaar, wordt eene commissie benoemd om de volgende vergadering te dienen van advies.

Verschiedene deputaten worden benoemd: Voor kerkvisitatie: Dr. G. Elzenga, Ph. W. H. Eskes, W. Wolsink en J. Zijp. Secr. zijn: S. Dwarshuis en C. W. E. Ploos van Amstel. Voor Examinatie: Dr. J. Hessels en C. W. E. Ploos van Amstel. Voor Approbatie der Attesten: Dr. S. Dwarshuis, G. Elzenga en J. J. Westerbeek van Eerten. Voor hulph. Kerken: Dr. R. K. M. Hummel en J. Zijp. Voor Vacaturendiensten: Dr. R. J. Schoenmaker en Z. Hoek. Voor de kas der Emeriti Pred. Dr. J. J. Westerbeek van Eerten. Voor de Zending: Dr. S. Dwarshuis. Verder worden benoemd tot correspondent: Dr. Ph. W. H. Eskes, Quaestor: Dr. J. Hessels, Archivarius: Dr. C. W. E. Ploos van Amstel.

In naam der Classis R. K. M. HUMMEL, h. t. scriba.

Rotterdam (Delftshaven).

De laatste dagen waren voor de Geref. Kerk alhier zeer aangename en gezegende. Zondag 30 Nov. kwam de Gemeente voor het laatst in haar oud kerkgebouw samen, om aan de hand van Gen. 26:22b de weldaden Gods met Zijn kerk alhier te mogen vernemen.

Donderdagavond 4 Dec. werd de nieuwe kerk in gebruik genomen. Een zeer talrijke schare was ook nu weer samengekomen, terwijl onze leeraar Dr. S. Datema, wiens arbeid door de genade Gods zoo rijkelijk gezegend wordt, het Woord bediende naar Matth. 4:14. De Gemeente is grootelijks verblijd door die kennelijke blijken van Gods gunst.

Het is den Kerkeraad behoeft, langs dezen weg openlijk dank te betuigen aan den Welcd. heer H. Bonda, architect te Amsterdam, naar wiens ontwerp de kerk is gebouwd. Uit een oogpunt van kunst en doelmatigheid beide wordt het groote gebouw door iedereen om het zeerste geroemd.

Namens den Kerkeraad J. CAESAR, Scriba.

Op de buitengewone vergadering der classe 's-Gravenhage, gehouden 16 Dec. l.l., is het volgende besluit genomen:

De classe 's-Gravenhage verzoekt de roepende kerk over te gaan tot het bijeenroepen eener vervroegde Prov. Synode, zoodra twee andere Prov. Synode zijn bijeengeroepen, welke afgevaardigden te Arnhem mee deel uitmaakten van de minderheid.

L. S.

De kerken der classis Breukelen worden opgeroepen ter classische vergadering op Donderdag 8 Jan. a.s. des voormiddags te 9½ uur. Punten voor 't agendum worden tot 30 Dec. a.s. ingewacht aan 't adres van den eersteroepende geteekende.

Namens de roepende kerk van Vinkeveen P. ROOS, praeses. H. M. FOKKER, scriba. Vinkeveen, 16 Dec. 1902.

OOSTEREND, 10 Dec. De Geref. Kerk te deze plaats mocht heden een feesture doolven.

Na bijna een jaar in een ongezellige en onaanienlijk gebouw hare godsdienstige samenkomsten te hebben gehouden, was heden de ure aangebroken, waarin het nieuwe kerkgebouw in gebruik zou worden genomen. Om den bepaalden tijd was het tume bedekd door de gemeente en vele belangstellenden van buiten gevuld. Dr. Andree, Dienaar des Woords alhier, sprak naar aanleiding van 1 Kon. 8 vers 20 en wees de gemeente op het heuglijke feit waarvan ze thans getuige was, als ze dit gebouw mocht ontvangen als een goede gave Gods, nu tot haar gekomen in den weg van geloofsgeloofzaamheid, ze haar geschenken als middel tot geloofssterking, ze haar rusteloos prikkende tot geloofsvoering. Korte toespraken werden ook gehouden door Dr. Weener van Cusaard namens de genabuurde Kerken, Dr. Kuiper Jr. van Makkum, namens de Classis Bolsward, en br. Elshout van Lollum als oud catechisemeester en hooggeschatten vriend in de gemeente. Hierna werden door Dr. Andree op de meer gebruikelijke wijze de verschillende Deputaten en commissie's dank gezegd voor hunne warme belang-

stelling en velerlei werkzaamheden, welke waren betoond of verricht, en inzonderheid Burge-meester en Wethouders, welke de tot hen gerichte uitnodiging welwillend hadden opgevolgd; en op hartelijke en duidelijke wijze aangebonden de rechte verbouding welke daar behoort te zijn tusschen Overheid en Kerk conform den Woorden Gods. Te half vijf was de plechtigheid geëindigd, welke om half twee een aanvang genomen had. Het ruime, nette kerkgebouw met toren, doet den architect den heer A. Gastra alhier alle eere aan, zoowel wat de inrichting als het uiterlijk betreft, en is zooveel doelloos ontworpen, overeenkomstig de lijnen in de artikelreken van den Eeredienst in de *Herant* aangegeven.

Buitenland.

Duitsland. Liberale professoren in de Godgeleerdheid gehandhaafd. In het Pruisische Heerenhuis is nu uitge-maakt, dat de z. g. vrijzinnige of liberale richting in de Theologische faculteiten der staats-universiteiten eveneens recht van bestaan heeft, als de richting die zich beweegt in de lijn van de belijdenis der kerk. De zoogenaamde conservatieve of orthodoxe waren sedert lang niet tevreden met het onderwijs dat sommige hoogleraren gaven. Vooral had men het tegen de hoogleraren Harnack en Delitsch, schrijver van „Babel en Bijbel“. Baron von Durand, lid van het Heerenhuis, bond den strijd tegen de ongelovige hoogleraren aan. Hij stelde voor dat de regering alleen zulke professoren in de godgeleerdheid zou benoemen, die instemden met de belijdenis der kerk. Met welke belijdenis zij het eens moesten zijn, werd er echter niet bij vermeld, want in de Pruisische Unie heeft eveneens de Lutherische confessie van Augsburg als de Heidelbergse catechismus gelijk recht.

Doch de „conservatieven“ of rechtzinnigen wilden van het voorstel Durand niets weten. De voorzitter van den opperkeraar, Dr. Bark-hausen, en de hofprediker Dryander konden tot een besluit positie nemen tegen het ongelof niet besluiten. Zij zijn het met de afbrekende leer van een Harnack niet eens, doch als zij voor ongelovige professoren de deur gingen sluiten, dan zou dit volgens hen in strijd zijn met de vrijheid der wetenschap. Laat ons er bijvoegen, dat de regering schijnbaar de beweging tegen de ongelovige professoren geen notitie nam; maar door Harnack en Delitsch in het oog looppend te eeren, sprak zij het duif-lijkt uit, dat zij met de beweging tegen de ongelovige wetenschap volstrekt niet mede-ging. En als er zulke wachtwoorden van hooger hand gegeven worden, dan weet men wat dit in Duitsland beteekent. Het spreekt daarom haast vanzelf, dat het voorstel van Durand verworpen werd.

Zullen na eindelijk zoowel Lutherischen als Gereformeerden die prijs stellen op hunne belijdenis, daarin blijven berusten? Hoe dikwijls is in de Gereformeerde kerk besproken, dat het wenschelijk was dat een Universiteit op Geref. grondslag zou gesticht worden? Ook werd het denkbeeld eenige jaren geleden in Lutherische kringen geopperd, om althans vrije Lutherische Theologische faculteiten in het leven te roepen. Het blijkt nu toch zonneklaar, dat zulke vrije instellingen noodig zijn.

Gemengd nieuws.

The Christian wijst er op, dat de plotselinge dood van den predikant Hugh Price Hughes het gevolg is van „sovereignty“. Hem is hetzelfde overkomen als Dr. Berry, Magregor en een aantal anderen, die gevallen zijn als slachtoffers van den groeten arbeid dien zij voor hunne rekening namen. Ondercheidene predikanten van naam zijn tegenwoordig krakkende door dezelfde reden. Het Engelse blad meent dat het systeem, dat bij Christelijken arbeid gevolgd wordt, niet deugt. Wanneer onderscheidene mannen door het land vliegen om de eene meeting voor en de andere meeting na te leiden, zodat zij des nachts moeten reizen en overdag zwaar werk behooren te doen, dan kan een inlinking van krachten niet uit blijven.

Populaire sprekers worden dikwijls genoodigd om te spreken, met wien hun naam zekere aan-rekingskracht uitlokt, dat wel omdat een geest-lijke regen van hunne woorden kan verwacht worden. Dit is verkeerd en de dood van som-mige uitstekende arbeiders in den wijngaard des Heeren kan voor de straf gehouden worden. Men laadt ook te veel arbeid op één persoon. Indien het apostolisch beginsel, dat allen moeten deelen in het dragen van den last des Heeren, werd ge-volgd, dan kon men de leiders behouden voor het geven van leiding in plaats van hen voor allerlei doeleinden te laten optreden en alsoo de kans te loopen se allen te verliezen.

In het jongste nummer van de *Reformierte Kirchenzeitung* wordt in een artikel over Zwilling en de kerkelijke registers aangebond, dat ge-noemde reformator door zijn arbeid den stoot ge-geven heeft tot het geregelde bijhouden van registers voor de kerken. Zwilling werd door wederdoopers ertoe gebracht om doopregisters te laten bijhouden. Het gebeurde toch telkens dat een wederdooper zich verontschuldigde over het feit, dat hij zich op nieuw had laten doopen, door te zeggen, dat hij niet wist dat hij reeds ge-doopt was.

WINKEL.

Voor Kinderen.

KERSTDAG.

Wij lezen in het 6e hoofdstuk der profetie van Jesaja vs. 5 en 6: „Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schou-der; en men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Der grootheid dezer heerschappij en des vredes zal geen einde zijn op den troon van David en in zijn koninkrijk, om dat te bevesti-gen en dat te sterken met gerichte en met gerechtigheid, van nu aan, tot in eeuwigheid toe. De ijver des Heeren der heerschen zal zulke doen.“

Toen Jesaja deze voorspelling deed, moesten er nog zeven eeuwen verlopen eer zij vervuld werd. Menigeen heeft na honderd of tweehon-derd jaar misschien gedacht: dat zal wel nooit gezien worden. En menig ander zal niet begre-ppen hebben, waar het op doelde. Zoo gaat het nog in onzen tijd met de belofte van „Heeren toekomst“, waar de apostelen van spreken. Doch de Schrift zegt ons: De Heere vertrijgt de belofte niet, en het profetisch woord is zeer vast. Dat is gebleken aan wat Jesaja gezegd heeft, en zal ook waar worden, van al wat God gesproken heeft, tot alle dingen zullen zij geschied.

Zoo de Heere wil, viert wij weldra Kerst-feest, d. i. Christusfeest, ter herdenking van de komst onzes Heeren in het vleesch, van Zijn geboorte te Bethlehem.

Deze groote en heerlijke gebeurtenis ligt lang achter ons, gelijk zij nog ver verwijderd wa-

toen Jesaja haar aankondigde. Wij kunnen dus veel beter dan menigen in zijn tijd verstaan, wat de Geest des Heeren liet voorspellen.

Doch zoo zeker was toch de zaak ook voor-uit, dat de man Gods zeggen kon: Een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, als ware het reeds geschied. Hoeveel te meer zekerheid hebben wij dan, tot wie gezegd kan wor-den: Heden is dit voor uw ogen vervuld.

We moeten dit, al zijn we jong, reeds goed begrijpen, dat we op Kerstfeest bij zijn over iets dat gebeurd is, dat even vast staat als dat de wereld door God is geschapen. Duijden menschen meenen, dat zij Kerstfeest viert, als zij er maar een sinnebeeld in zien van licht en leven en vreugd en vrede voor de aarde, van Gods liefde voor Zijn schepselen en van het toenemen van deugd en beschaving onder de volken.

Maar daarom Kerstfeest te viert is eigenlijk even dwaas als de wensch van een kleinen jon-ge, die elken dag wil jarig wezen. En net als bij dien jongen, is het denziken dan ook meer te doen om allerlei goeds dat hij zulk een feest behoort, dan om de zaak zelf.

Het Kind waarvan Jesaja spreekt is het Kin-deke „liggende in de kribbe“ te Bethlehem. De Zoon dien hij noemt is de Zoon van God en tegelijk de Zoon des menschen. Voor het men-schelijk oog was het een Kind gelijk alle andere, gewoon, zwak en hulpbehoevend, zonder macht of wetenschap, pas in de wereld verschenen en nederig van stand. Toch zegt de profet, dat de heerschappij rust op dat Kind, en dat het heet, wat wil zeggen is, Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst.

Dat al is zeer wonderlijk en gaat ons en aller verstand ver te boven. Als de apostel Paulus er van spreekt, zegt hij dan ook, dat de ver-borgenheid der godzaligheid groot is: God is geopenbaard in het vleesch. En dat was geschied toen Jezus te Bethlehem neerlag als het kind van een mensch, Hij die de Zoon van God was. Zoo is dan het Kind van Bethlehem, onze Heere Christus tegelijk, hoog en nederig, God en mensch. En dat was noodig, omdat hij ook is wat de engelen van Hem getuigen: De Zaligmaker.

Dat is zeker een lieflijke naam, en wij mo-gen ons op het Kerstfeest wel alleereerst verblij-den in dat hemelsche woord tot de herders en tot allen, die als zij gelooven: U is heden de Zaligmaker geboren.

Want dat hebben we noodig. Onder de menschen van wie ik zoo even sprak zijn er genoeg, die gaarne toestemmen, dat het Kindeke, te Bethlehem geboren, later is ge-worden een verheven voorbeeld van deugd en braafheid en menschenliefde, meer dan iemand anders. Maar een Zaligmaker? Zien hebben zulke menschen niet noodig, wij ze zelf voor zoo braaf houden, of althans niet voor zondars, schuldig voor God. Wij echter weten uit Gods Woord, dat al onze braafheid en ge-rechtigheid evenveel waard is als een kleed dat men wegwerpt, omdat het versleten, niet meer te dragen is. En daarom hebben we een noo-dig, die ons bekleedt met Zijn gerechtigheid, die ons zalig maakt, gelukkig nu en straks en altijd, en zulk een Zaligmaker is de Heere Christus.

We hebben dus alle en volle reden om ons te verblijden in Zijn geboorte, gelijk dan ook de engel voorspeld heeft, dat velen doen zullen. Was die Zaligmaker niet geboren, 't zou er hier op aarde reeds ellendig uitzien. Let maar eens op de heidenen, die nog van geen Zalig-maker weten. Hoe treurig is het bij hen ge-steld. Alles anders dan bij de volken die het Licht der wereld hebben, al gelooven zij er ook niet allen in. En we zouden geheel zonder hoop zijn voor de eeuwigheid, wederom gelijk de heidenen, zoo niet de Zaligmaker geboren was, en het leven en de onverderfelijkheid had aan het licht gebracht.

De Kerstvreugde is dus een vreugde over en in den Heere Christus, den Heiland die arm werd daar Hij rijk was, om velen rijk te maken, die zijn heerlijkheid verhet en mensch werd, om velen tot heerlijkheid te leiden.

Ook tot ons, gelijk tot de herders, klinkt het engelenwoord: „Zie, ik verkondig u groote blijdschap!“

Groote blijdschap voor allen die 't gelooven, wier hart naar verlossing verlangt, die roepen om behouden te worden.

Er was geen groote blijdschap voor Herodes, ook niet voor de Farizeeën, toen zij de bood-schap hoorden, dat de Koning der Joden ge-boren was. Want, al mochten zij het voor waar houden, hun hart ging niet uit tot dat Kin-deken. Zij hadden het niet noodig of vreesden het. Maar de herders, als later de wijzen, en na hen nog zoo velen, konden zich verblijden, omdat zij in dat Kindeken vonden, wat zij verwacht en gezocht hadden, wat zij niet mis-sen konden, en zij aanbaden dat Kind en vier heerlijken God.

Zoo moet het ook bij ons zijn, of ons Kerst-feest beduidt niets. Denkt nu niet, ook ik ben nog zoo jong. Ik wil op Kerstfeest voorreest maar eens blij zijn, omdat ik vrij al heb, en wat moois krijg of wat smakeliks te eten, of uitga of zoo iets. Neen vrienden, als ge voelt dat u de rechte Kerstvreugde ontbrekt, wel-nig gaat tot den Heere Christus, die nog leeft en regeert, gelijk ge wederom hierboven in Jesaja lezen kunt. En vraag dan aan dat Kindeke van Bethlehem, om u de ware Kerstvreugde te geven, de eeuwige blijdschap door en in Hem, die onze Heiland is en onze Hoop.

Zijn naam is Wonder, Raad en Sterkte, God die de wereld torschte, Der eeuwen Vader die 't al werkte, De ware Vredevorst.

CORRESPONDENTIE.

J. D. te G. N. Zoodra mogelijk.

HOOGENBIJK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Emmen, J. Bakker, te Bunschoten. **Nederlandsch Hervormde Kerk.** BEROEPEN: Goudriaan, A. G. van Willemwaard, cand. — Veendam, J. J. Bleeker, te Westerlee. — Eerland, K. P. Datema, cand. — Alkmaar, J. A. C. van Leeuwen, te Avereest. — Harmelen, J. J. Doornveld, te Andel. — Gent, D. Daniels, Nieuwenhuis, te Odijk. — Haastel, A. van Sloten, te Kampen. — Zutphen, J. Homan, te 't Zand. — Maasticht, H. J. Andre Douwes, te Winterswijk. — Lienden, H. C. Lambers, te Lunteren. — Hoogblokland, F. Kijfjens, cand. AANGENOMEN: Wervershoof, O. J. Staal, cand. — Ter Apel, J. B. M. van Dalfsen, cand. te Amster-dam. — Over- en Nedeasselt, J. L. Meyer, cand. — Vledder, J. Sevenster, te Drachtster Compagnie. BEDANKT: Midwood, W. Th. Wieland, O. I. pred. met verlof. — Dordrecht, W. van der Waal, te Overschie. — Odoorn en Wedde, J. B. M. van Dalfsen, cand. te Amsterdam. — Drunen, A. Ewald, cand. — Westkapelle, P. J. Steini, te Stavensie. — Zetten, door J. D. de Lind van Wijngaarden, te Utrecht. — Wisserkerke, Th. Doevendans, te Elburg.

Plaatsgebrek noodzaakt ons Advertentie tot een volgend Nr. uit te stellen.

Advertentie.

Heden overleed in de vaste hope des eeuwigen levens, tot onze diepe droefheid, onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Pleegvader

HERM. TULP, in den ouderdom van 59 jaren. Uit aller naam Wed. K. G. TULP—RINHAR, Zwolle, 14 December 1902.

Het behaagde den Heere, uit ons mid-den door den dood tot Zich te nemen, onzen geliefden Broeder

HERM. TULP, die met warmte en toewijding den Heere ook in Zijn kerk gediend heeft, meer be-paald in den dienst der barzuchtigheid. De Kerkraad der Geref. Kerk te Zwolle, C. W. E. PLOOS v. AMSTEL, Voorz., J. BOSCH OEN, Sec.

Zwolle, 16 Dec. 1902.

Heden behaagde het den Heere van leven en dood uit ons midden weg te nemen onze innig geliefde Moeder en Behuwmoe-der JOHANNA VOSSelman, geb. LAGERWEG in den ouderdom van ruim 65 jaar.

Hare diepdroefde kinderen A. A. RUDDING—VOSSelman, H. S. RUDDING. Ede, 14 Dec. 1902.

Voor de vele blijken van deelneming in ons zoo smartelijk verlies, betuigen we langs dezen weg onzen hartelijken dank.

Uit aller naam, Wed. G. J. LAMMERS—DENENHAR, Aalten, 17 Dec. 1902.

Voor de bewijzen van deelneming, na het ontlopen van onze geliefde Dochter en Zuster ontvangen, zeggen wij, langs dezen weg, vriendelijken dank.

Uit aller naam, H. VAN VOORTHUIZEN, Amsterdam, 21 Dec. 1902.

Men kome hooren de zellspelende Orgels en Piano's.

22 Damrak 22. bij het Centraal-Station. **AMSTERDAM.**

BREEBAART'S ORGELHANDEL.

Geheel eenige en zeer fijne sortering echt **Amerik. Orgels.**

Ruim 200 stuks in voorraad, tot gebruik in Huize, School, Zaal, Vereeningslokaal en Kerk.

ORPHEUS APOLLO ORPHIC zelfspelende Orgels en Piano's.

Heerlijk van toon. Solide constructie. Van f 55 tot f 1650.

KLEINE SALON-VLEUGELS van af f 620.—

Rijkdom van registers. Langste prijzen.

Wij fabriceren ook Orgels in elken gewenschten stijl en elke houtsoort

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering

Gesteld te AMSTERDAM, Keizersgracht 547 en 549.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen: Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE. Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LEEFRENTE tot elk bedrag.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland,

Gesteld te GRONINGEN.

Commissarissen: Prof. Mr. D. P. D. FABRUS, J. H. DE WAAL MALEFIJT, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WITKWAAL VAN STOUTWEGEN, H. LUKING, Mr. F. DIELEMAN, E. G. WENTINK. Raad van Toezicht: J. BOUWES, Jhr. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE.

Verstrekt geld op eerste Hypotheek, zonder vooruitbetaling van rente. Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven, koers 99 1/4 pCt, in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.— verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij hare Agenten en bij alle Commissarissen en Makelaars in effecten. Inlichtingen worden verstrekt te Amsterdam door de H.H. L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21 en RADIUS en DANE, Keizersgracht 207 en Hilversum, Torenlaan 56; te Rotterdam door den heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie: M. BROUWER, Mr. W. SWITTERS, F. J. BOLT.

VERSCHEENEN: **Scheurkalender voor 1903** met motto's uit de werken van Dr. A. KUYPER, verzameld onder toezicht van Mevrouw H. S. S. KUYPER. Prijs f 0.30. Prijs geb. als boek f 1.25. Verkrijgbaar bij alle boekhandelaren alsmede, na overmaking van het bedrag, franco van den uitgever, J. VAN DER LAND. Rembrandtplein 18, Amsterdam.

Aanbevolen voor Kerstmis: De Bundel nagelaten Leerredenen van Dr. G. F. GEZELLE MEERBURG Sr., bevattende eene inleiding van G. A. GEZELLE MEERBURG, met de levensschets van den schrijver, benevens zijn portret met handtekening. Inhoud 540 bladzijden, 24 Leerre-den, waaronder de bevestiging van Dr. C. C. CALLENBACH. Prijs f 1.50. Postwissel franco. Rhenen. W. J. VAN NAS.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN,

DAMRAK 60 en DAM 15-17.

Kopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers.

Wanneer ge nog niet in het bezit zijt,

voorzie dan uw gezin van een deugdelijk AMERIKAANSCH ORGEL en bepaal daartoe uw keus bij een van onderstaande fabrikanen: Packard Co., Karn Co., Doherty Co., Esteij Co., Cable Co., Burdett Co. Steeds in groote sortering voorhanden bij:

GOLDSCHMEDING'S

Amerik. Orgelhandel,

Warmoesstraat 141. Keizersgracht 305. AMSTERDAM.

CATALOGUS OP AANVRAGE GRATIS.

BILLIJKE PRIJSNOTERING.

DESGEWENSCHT GEMAKKELIJKE BETALING.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten, WESTERMARKT No. 21 AMSTERDAM.

Bij J. H. DUNK, te Rotterdam, verscheen: **GIDS bij het GODSDIENSTONDERWIJS** voor Huisgezin en Catechisatie, door A. VAN VEELO, V. D. M., te Rotterdam 88 bladz. kl. 8°. 25 cent.

Inhoud: I. De Bijbel. II. Inhoud der Bijbelboeken. III. IV. Overz. Kerk- en Zendingsschied. V. Kort begrip met Aanteek.

Dr. A. KUYPER,

E. Voto Dordraceno.

Wie der leden wil zijn premie-ex. op De Herant met 't register verkoopen, ten behoeve van een Predikant, voor eigen geld, zoo noodig voor iets meer. 't Boek kan ingenaaid of gebonden zijn, maar liefst een net ex. Franco brieven te zenden, onder letters K. P., Algem. Adv. Bureau A. DE LA MAR Am., N. Z. Voorburgwal 266, Amsterdam.

PIJPORCELS

voor kleine Kerken, steeds voorhanden aan de Orgelfabriek van de Firma

C. C. BENDER, te Leiden.

Bij ZALSMAN te Kampen versijnt:

Roeping en Wedergeboorte

DOOR

Dr. H. BAVINCK. 246 bladz.

Ingenaaud f 1.75; in prachthand f 2.25.

Alle Boekhandelaren nemen bestellingen aan. Wie het bedrag per postwissel zendt, ont-vangt het franco thuis.

Bij J. H. KOK te Kampen versijnt Maandag:

Titel-Register

op De Herant.

No. 1-1300.

7 December 1877 — 7 December 1902.

Besat: a. alphabetische opgave der titels van alle voorkomende stukken; b. opgave der teksten van de behandelde Meditatien; c. volledig Tekst-register.

Prijs f 2.25. In Stempelband f 2.80.

PORTRET

VAN

Dr. H. BAVINCK. (CABINET-FORMAAT) 30 cent.

Op bestelling alom te bekomen.

Bij toezending van het bedrag wordt het fr. p. p. gezonden door den uitgever ZALSMAN te Kampen.

VERSCHEENEN:

De leerluclit in de Gereformeerde Kerk van Nederland tusschen 1570 en 1620, DOOR

Dr. H. SCHOKKING. Prijs f 2.50.

Uitgever: J. CLAUSEN, St. Janstraat 40, Amsterdam.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributien:

Door den heer J. Noback te Blokzijl f 15.50;

door den heer Jn. van Zanten te Zeist f 28.50;

door den heer H. Ormst te Lochem f 42; door den heer A. Pijl te Alblasdard; uit N. Lekkerland f 2.50; door den heer J. de Haan te Zevenbergen f 31.50; door den heer G. A. van den Berg te Voorthuizen; uit Barneveld f 40.50; uit Kootwijk f 4; uit Voorthuizen f 57; samen f 101.50; door den heer P. Glastra van Loon te Zeist f 12.50; door den heer O. A. Brouwer te Dokkum f 149.75; door den Locaal-comite Amsterdam 36 storting f 324; door den heer L. M. Valstar te Naaldwijk f 37; door den heer J. D. Brauckmann, te Voorschoten f 1; van den heer A. Pant te Nieuwveen f 2.

S. J. SEEFAT, Penningmeester.

(Plaatsgebrek noodzaakt ons verantwoording van Collecten enz. tot de volgende week uit te stellen).

Boek- en Courantdrukkerij: DE ROYER KROON & BAKELS, Amsterdam.

Dit blad we-
Bijdragen va-
dit blad betre-
van de ADEL
Inzendingen,
kunnen voor h

„De ged

101

Het burg-
straks komt
Zeker, het
cindigen is v

In Engela
het jaar no-
euw, op 25
Joden en M
1 Januari be

Met dit a-
niet willekeu
Gegrond in
en deze weer
onzer aarde

Gegrond i
leven, waarv
ook de zon, e
des daags, t
jaren.

Denkt gij
ten als onze
rondom de z
de planeet

meer dan an
staat ge hoe
en door aar
Wat voor
indica er de
waren, voor

Maar dan v
niet te veel i
negentigste
jaren zijn in

teren, als hij
het in den z
dag bij den
duizend jaren

Voor God
fien van onze
dag, de dag
helder nog i
blik te overz

Zeker, de E
jaren, en in Z
daar verre ad
zonnestelsel,
rekend door e

De oudejaa
mensch maar
natuurlijk.

Toch hebbe
zij hier op a
Want zij leve
dat zij uit h
bracht en n
hebben.

En tot dat
de eerste gel
bovendien die
geest, waardo
zijn komt, m
Israel's Wijze

weest is en he
gedaan is en
den, (Prediker
waarnemen als
leden en toek

Megebracht
dat zoo alles
en toekomst, o
een vanzelfse
het eende-klie
het nog in het

Wat zit er t
in dien eindel
aarde haar ba
al maar door
baar als of, e
teekenachtig
der zon; hijge

Eindeelooze
steeds doordra
Maar voor
aarde, dat op
teekenen, tot n
jaren en dagen

Zoo wilde h
voor onze were
Ongetwijfeld,
beeld en daan
lijke werking

sien in verlede
beantwoorden
Doch wat u
dit behoort tot
onze Belijdenis

het begrip des
wij niet curieu
En dat beh
vast houdt, dat
schen „tijd“ ne

Eeuwige zijn re